

“En als het enigszins kan, tegelijk ook de wetenschap een duwtje in de rug geven. Dat is waar het om draait bij de Grote Schelpenteldag!”

Leken die willekeurige schelpen tellen, duwen de wetenschap mijns inziens net over de rand van de klif der onnozelheid.

“Op zaterdag is het weer zover: in tien kustgemeenten helpen schelpenkenners je op de telposten bij het verzamelen en herkennen van jouw honderd strandschelpen.”

Aha, om het evenement lekker volks te houden, is besloten dat verder kunnen tellen dan honderd geen vereiste is voor deelname. Slim van die Belgen.

“En als honderden enthousiastelingen dat doen, dan leren we met zijn allen - nou ja, maximaal met zijn honderden, lijkt me - weer heel wat bij over die fascinerende zeedieren. Ervaring of niet, iedereen kan (zee)wetenschapper worden voor een dag!”

Dit zegt veel over het opleidingsniveau in België: van bukken en schelpen optillen, word je een wetenschapper. Of in dit geval een concholoog. Ja, beste mensen, de studie van schelpen van weekdieren heeft een naam: conchologie!

Even later blijkt dat de resultaten van België en Nederland dit jaar met elkaar vergeleken gaan worden. Voor Nederland was de Grote Schelpenteldag een primeur: “Op de stranden van Katwijk, Kijkduin, Scheveningen en Noordwijk liepen tientallen tellers de vloedlijn af op zoek naar allerlei verschillende soorten van binnen- en buitenlandse schelpen.”

Daar wordt mijn aandacht weer gegrepen: kan een schelp een buitenlandse schelp zijn als hij op een Nederlandse kust ligt? En wat maakt die schelp dan een buitenlander? Ruist de zee in deze schelpen in een andere taal? En zijn deze immigranten dan asielzoekers, toeristen of zijn ze hier ‘voor zaken’? Worden ze na afloop van de telling het land uitgezet als ze de juiste papieren niet hebben? Is dat ook gebeurd met Shell?

Ene Bart Brandjes meldt dat het overweldigend kan klinken om alle schelpen te tellen: “Vandaar ook dat in Nederland een maximum is ingesteld van honderd schelpen per persoon.” Vervolgens wordt uitgevoeld welke soorten schelpen zijn opgeraapt. “Naamgeving noemen de experts dat.”

Ah, ik ben kennelijk al een expert, want zo noem ik dat ook!

“Ze hebben wonderlijke namen, zoals de platte slijkgaper, het nonnetje, de zwaardschede of de glanzende tepelhoorn.”

Wel grappig dat die namen weergeven hoe je deze dag als schelpenteller kan beleven: gapend van verveling, als een religieuze roeping of -verrassend genoeg - seksueel getint.

Bartje B. blijft ons bestoken met niet al te wetenschappelijke informatie: “Je kan ervoor kiezen om naar één plek te gaan en honderd scheermesjes uit te zoeken. Dat is ook interessante informatie voor het onderzoek, maar voor de schelpenzoeker is het natuurlijk leuker om ongeveer acht verschillende schelpen te zoeken en te kijken wat je ervan kan leren.”

Iemand die met honderd scheermesjes komt aanzeulen, levert mijns inziens alleen waardevolle informatie voor een onderzoek naar zijn eigen psyche, al kan ik de resultaten van dat onderzoek alvast verklappen: knettergek en oersaai. Maar dan die andere categorie die honderd schelpen mag uitzoeken en zich dan toch beperkt tot ‘ongeveer acht’ verschillende soorten... daar snap ik ook helemaal niets van: ga dan voor honderd verschillende exemplaren, dan duurt het uitje tenminste langer dan vijf minuten.

Bart vervolgt: “Door de schelpen die je op het strand kan vinden, weet je ook wat er in de zee leeft en hoe de zeebodem eruitziet. Zwaardschedes leven bijvoorbeeld diep in het zand en daardoor weet je dat er zandbanken in de zee aanwezig zijn. Mossels en oesters hebben harde oppervlaktes nodig en die komen we dan weer meer tegen in Katwijk. We hebben het vermoeden dat dit komt door windmolenparken in de zee, maar dat soort dingen kunnen we dus ontdekken door het tellen.”

Bartje met de glanzende tepelhoornen houdt het kennelijk graag simpel, maar het bestaan van zandbanken aantonen klinkt niet als een wetenschappelijke doorbraak en als je wil weten of oesters zich graag aan windmolens hechten, ga dan bij die windmolens kijken. Tellen toont namelijk alleen maar aan dat een handvol mensen deze schelp graag opraapt.

Bart benadrukt dat er geen competitie is tussen België en Nederland wie de meeste schelpen telt. Dat zou ik ook zeggen als ik zo overduidelijk had verloren. Maar Bart zegt gelukkig ook verrassende dingen, want: “We kijken ook of het schelpen tellen een landelijk evenement kan worden.” Ik zie de files al staan in Hengelo, Utrecht en Maastricht. “Heel veel mensen vinden het tellen een heel leuk idee en Naturalis kan met de gegevens veel onderzoek doen.” Ik denk dat Bartje een beetje te veel brune bonen heeft gegeten en nu een overschot aan hete lucht uitblaast, want ‘tientallen mensen’ zijn er niet ‘heel veel’ en onderzoek gebaseerd op dit uitje voor kokkelmokkels en wulkhulken lijkt me bij voorbaat ongefundeerd. En discriminerend voor saaie doorsneeschelpen, want die laat iedereen gewoon lekker liggen: in overvloed aanwezig, maar nauwelijks geteld. Bart de schelpenprofessor promoot de wetenschap van de willekeur.

Om toch ook nog iets positiefs te melden over dit initiatief: naast de basiscursus voor ‘absolute beginners’ en de masterclass voor ‘gevorderde schelpenkenners’ is er ook de online sHELpdesk om te helpen bij de naamgeving (of eigenlijk bij de determinatie, want zo noemen wetenschappers naamgeving, omdat wetenschappers graag moeilijk doen). Maar afijn, met deze woordspeling winnen ze een heel klein beetje krediet bij me.

Ineens bedenk ik dat er ook regelmatig (dat zal vermoedelijk jaarlijks zijn) een vogelteldag is. Daar snap ik ook al niets van. Hoe weet je dat je niet elke keer dezelfde vogel telt? Ik zie het verschil tussen twee mussen niet. Als twee koolmezen stiekem van plek wisselen, heb ik dat niet door. Alle merels zijn er één van een identieke miljoenling. Ikzelf heb als extra handicap dat een kraai wat mij betreft ook een ekster of een raaf kan zijn. Ik heb geen idee. Slecht opgelet tijdens biologie. En in het dagelijks leven volstaat het als je een vogel ‘vogel’ noemt (behalve op vogelteldag, want de mededeling: “Ik heb achttien vogels geteld,” wordt vast niet als resultaat geaccepteerd), dus ik heb me er ook nooit meer in verdiept. Maar wat in hemelsnaam is het nut van mensen die een paar uur naar hun tuin staren en vinken welke vogels er door hun tuin fladderen? Dat is toch volslagen willekeur? Als je een portie patat